

Анастасія Вовк

*факультет № 3,
Національна академія внутрішніх справ,
м. Івано-Франківськ*

ЗАКОННІСТЬ ТА ПРОЗОРИСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Актуальність проблеми. Серед проблем науки державного управління проблематика місцевого самоврядування є однією з найскладніших, а тому потребує особливого розгляду. Реформування місцевого самоврядування є пріоритетним завданням на сучасному етапі розвитку української державності. Науковці, характеризуючи стан справ у вказаній сфері, справедливо відзначають, що заклики до зміцнення та розширення прав місцевого самоврядування, забезпечення розвитку самодостатніх територіальних громад стали популярним політичним гаслом, яке фактично лише маскувало посилення в державі процесів централізації влади на всіх рівнях, розширення повноважень місцевих державних адміністрацій щодо контролю за функціонуванням місцевого самоврядування [1, с. 50–55]. Характеристика місцевого самоврядування як багатогранного, комплексного політико-правового явища може бути повноцінною лише за умови розкриття його принципів. Особливе місце серед них посідає принцип законності, який закріплено в ст. 4 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Актуальність досліджуваної теми підкреслює й те, що на сьогодні це питання не залишило поза увагою як вітчиз-

няні, так і зарубіжні вчені, зокрема В. І. Фадеєв, О. Е. Кутафін, А. А. Коваленко, В. В. Таболіна, К. Ф. Шеремет.

У період демократичних перетворень суспільного життя, реформування державних інститутів першочерговими стають питання розбудови демократичної правової держави. Важливою передумовою успіху демократичних реформ у державі є забезпечення законності в системі місцевого самоврядування.

Слід зауважити, що поняття законності окремі законодавці трактують дещо по-різному. Так, А. Ю. Олійник, С. Д. Гусарев, О. Л. Слюсаренко зазначають, що «законність — правовий режим точного і неухильного здійснення законів та інших нормативних актів усіма суб'єктами суспільних відносин як у сфері правотворчості, так і в сфері реалізації правових норм; режим, який забезпечує всебічну охорону прав та інтересів особи, суспільства і держави» [2, с. 112]. В. М. Марчук, Л. Н. Ніколаєва наголошують, що «законність — це принцип функціонування суспільства у певному режимі, для якого характерна вимога суворого та неухильного додержання законів усіма громадянами, посадовими особами, державними органами, громадськими об'єднаннями та всіма іншими суб'єктами права, а також їхнє реальне виконання» [3, с. 31]. О. Ф. Скакун вважає, що законність — це режим суспільного політичного життя, створюваний усіма суб'єктами права (посадовими особами, державними органами, громадськими об'єднаннями) в результаті однозначного розуміння й неухильного здійснення (додержання, виконання, використання, застосування) приписів Конституції, відповідних їй законів, прийнятих на основі підзаконних актів, що також не суперечить іншим юридичним джерелам права і піднормативним актам

[4, с. 661]. П. М. Рабінович визначає законність як режим відповідності суспільних відносин законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті неухильного здійснення їх усіма суб'єктами права [5, с. 127].

Отже, на нашу думку, законність у правовій демократичній державі має розглядатися насамперед як засіб захисту прав, свобод і законних інтересів учасників суспільних відносин, як принцип додержання законів держави всіма державними органами та місцевим самоврядуванням, громадянами та іншими суб'єктами права.

Сьогодні одним з пріоритетних напрямів розвитку місцевого самоврядування в Україні є забезпечення більшої відкритості і прозорості його діяльності. Стосовно дефініції поняття прозорості чимало авторів почали аналізувати його на власний розсуд як залежну змінну, проте чітко сформульованих визначень цього параметра все ще слід очікувати. Так, у своєму дослідженні професор державного управління Оксфордського університету Крістофер Гуд зазначив, що «прозорість радше буде використано, ніж визначено» [8, с. 191–206]. На сьогодні вчені не дійшли єдиної думки щодо терміна «прозорість». Буркарт та Леслі Гольцнер визначають її як «відкритий потік інформації» [9, с. 330]. Керолін Бол вважає, що прозорість — це відкритий уряд і організації та протидія корупції [10, с. 293–307]. Є думка, що принцип прозорості повноважень проявляється у відкритості, вільному доступі до носіїв правових актів, у яких вони визначені [6, с. 79]. Також у літературі під прозорістю пропонується розуміти систематичне висвітлення діяльності органу державної влади, роз'яснення цілей, змісту і механізму реалізації державної політики [7, с. 22].

На нашу думку, принцип прозорості полягає у створенні умов, що забезпечують залучення громадян та інших об'єктів управління до ухвалення управлінських рішень за рахунок досягнення і гарантування високого рівня їхньої обізнаності щодо змістовної та процедурної сторони державно-управлінської діяльності.

Отже, реалізація принципів законності та прозорості у сфері місцевого самоврядування являє собою важкий і багатоступеневий процес, який потребує відповідного правового, організаційного та матеріального забезпечення. Законність та прозорість мають стати основними принципами діяльності органів місцевого самоврядування та пронизувати всі напрями їхньої діяльності. Адже відкритість та прозорість органів місцевого самоврядування походить із їхньої природи, а саме права громадян на самоорганізацію та вирішення справ громади на місці. Також прозорість та відкритість органів місцевого самоврядування не має зводитися до можливості спостереження громадян за їхньою діяльністю, а передбачає право на своєчасне оприлюднення інформації про діяльність органів місцевого самоврядування та врахування думки громадян.

Список використаних джерел

1. Дробуш І. Децентралізація та субсидіарність як необхідні умови реалізації соціальних прав територіальних громад на місцевому рівні / І. Дробуш // *Национальный юридический журнал: теория и практика*. — 2014. — № 3 — С. 50–55.
2. Олійник А. Ю. Теорія держави і права / А. Ю. Олійник, С. Д. Гусарев, О. Л. Слюсаренко. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 176 с.

3. Марчук В. М. Основні поняття та категорії права: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Марчук, Л. Н. Ніколаєва. — К.: Істина, 2001. — 144 с.
4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права. Енциклопедичний курс / О. Ф. Скакун. — Харків: Еспада, 2006. — 776 с.
5. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави: навч. посіб. / П. М. Рабінович. — 10-те вид., допов. — Львів: Край, 2008. — 224 с.
6. Голосніченко Д. Принципи повноважень як основні правовстановчі начала / Д. Голосніченко // Право України. — 2009. — № 5. — С. 73–82.
7. Комунікація: демократичні стандарти в роботі органів державної влади / [за заг. ред. Н. К. Дніпренко]. — К.: Вістка, 2008. — 164 с.
8. Hood C. What happens when transparency meets blame-avoidance? / Christopher Hood // Public Management Review. — 2007. — Vol. 9 (2). — P. 191–210.
9. Holzner B., Holzner L. Transparency in Global Change: The Vanguard of the Open Society / Burkart Holzner and Leslie Holzner. — University of Pittsburgh Press, 2005. — 330 p.
10. Ball C. What is Transparency / Carolyn Ball // Public Integrity. — 2009. — Vol. 11 (4). — P. 293–307.

Марія Воронова,

*студентка 2 курсу
Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого*

МУНІЦИПАЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

Однією з визначальних ознак демократичної, соціальної, правової держави є наявність у ній повноцінного місцевого самоврядування. Конституція України визначила цей політико-правовий інститут як право територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Саме цей інститут здатен забезпечити демократію в країні, адже він є головним інструментом здійснення влади безпосередньо народом.

Проведення муніципальної реформи на сучасному етапі є важливим кроком щодо встановлення європейських стандартів організації місцевої влади. Метою цієї реформи є створення самодостатніх територіальних громад, які під власну відповідальність самостійно можуть вирішувати питання розвитку населених пунктів. Реформа покликана змінити старі принципи державного впливу та втручання в життя регіонів, реалізувати правові та організаційні зміни в організації місцевого самоврядування України. Розв'язання низки проблем правового характеру в територіальній організації влади є першочерговими завданнями реформи, які потребують комплексного вирішення.